

door JEROEN SIEBELINK

fotografie JESAJA HIZKIA

Schrijver en voormalig acteur *Rik Launspach*, opgegroeid zonder vader, beschouwt het vaderschap als zijn belangrijkste rol. *Van zijn dochters mag het iets minder.*

‘Papa is een galante man, die voor zijn vrouwen zorgt.’

‘Naar zo’n man ga ik op zoek’

Hen woonboerderij zonder vee of gewassen, maar met een hond en twee poezen. Aan de keukentafel maakt Robin (17) haar huiswerk. Ze heeft buikpijn. Achterin de grote tuin, in de najaarszon, tussen de weilanden in de Achterhoek, staat Rik Launspach (57). Hij denkt aan de buikpijn van Robin. Hij staat aan de rand van zijn zelfgebouwde zwembad, in zichzelf verzonken. Bladeren moeten uit het water worden geschept. Een van de vele klusjes die hem wachten, op dit onaffe perceel, waarop hij al jaren bouwt.

HIJ HEEFT GEEN HAAST.

Een van zijn laatste projecten, de zelfgebouwde pergola die de boerderij met de oude schuur verbindt, is bijna klaar. Maar betonmolen, zaagmachine en rondslingerend bouw materiaal geven de indruk van een bouwverf. Het houdt wat hem betreft nooit op hier.

Peinzend beweegt hij door het veld, richting de keukendeur. Daar zitten zijn drie vrouwen. Straks gaan ze eten, misschien is bij Robin de buikpijn weg. Vanmorgen heeft hij haar eerder van school moeten halen. Ze bleek last te hebben van een blaasontsteking. Het zit hem de hele dag al dwars. Robin doet dit jaar eindexamen vwo, maar ondanks de drukte die dat met zich mee brengt, heeft ze het hele weekend stevig gefeest – en nu is haar weerstand laag. Als hij zijn dochter zo bezig ziet, bijt hij zijn tong af. Robin heeft zichzelf een zwaar sociaal programma opgelegd. Hockey, een baantje bij Albert Heijn, een vaste vriend, uitgaan; in een weekagenda op het schoolbord naast de keukentafel houdt ze het allemaal netjes bij. Het is mooi om te zien hoe ze zelf plant, zelf besluiten neemt. En toch weet Rik al: dit wordt niks. Het is gewoon te veel. Dadelijk aan tafel kan hij er wat over zeggen. Als hij wil, kan hij *afdwingen* dat ze zaken schrappt. Maar de vraag is of hij haar daarmee helpt. Bovendien wordt ze binnenkort achttien jaar, en dan heeft hij over zijn oudste dochter, het project

waaraan hij al bouwde voordat ze hier kwamen wonen, formeel niets meer te zeggen. Dan kan hij slechts nog zwijgen.

In de keuken treft hij vrouw en dochters. Robin en Ollie (15) moeten zometeen naar hockey, Marjolein moet naar een voorstelling in Amsterdam. Hij heeft geen zin om mee te gaan.

Zijn vrouw is in alles zijn tegenpool. Waar hij theoretisch is en op zichzelf, is zij praktisch en sociaal. Maar ze vinden elkaar hier. In en rond de boerderij. In het samen schrijven van filmscenario's, en in de opvoeding van hun dochters.

Ook zij heeft vandaag in de tuin gewerkt. In het haar zit nog blad en gras. Met een zachte borstel veegt hij het van haar kruin en van haar schouders.

Het is pas zes uur; ze eten vroeg vandaag. Sinds het gezin is verhuisd uit Amsterdam, zijn de afstanden met de bewoonde wereld sterk toegenomen. Ze nemen de tijd. Om op tijd te

vertrekken. Om samen te eten, en samen te zitten.

Als ze zitten, gaat het al gauw over de weekagenda van Robin. Dat laat hem niet los. Die weekagenda is misschien wel een symbool van wat hij heeft willen bereiken met zijn vaderschap. Hij heeft zijn dochters willen leren een doel te stellen, en dat doel vervolgens stapsgewijs proberen te bereiken. 'Je moet je koers bepalen en het roer recht houden', zegt hij wel eens.

Ze zijn nu in de leeftijd dat ze niet meer met hem mee willen op zijn zeilboot, maar de terminologie zit er nog diep in. 'Je mag best zigzaggen', zegt hij nog steeds wel eens. 'Je mag zelfs het roer even loslaten, maar op lange termijn moet je wel koers houden.' Elke eigenwijze dochter van vijftien of achttien kan deze nuttige zaken gebruiken. Maar de vraag is: waarom komt hij er zo vaak op terug?

Misschien, denkt hij, omdat hij zelf zo weinig duidelijkheid heeft gekend in zijn jeugd. Zijn eigen vader liet het gezin al vroeg in de steek en weigerde alimentatie te betalen. Zijn moeder stuurde Rik vervolgens naar een internaat. Van meerdere internaten werd hij afgetrapt. Over opvoedkundig referentiemateriaal beschikt hij niet. Hij kan alleen putten uit zijn eigen overtuigingen, en twijfels. En hij heeft Marjolein. Met haar heeft hij het vaak over opvoeding. Ook haar vader vertrok vroeg uit haar leven. Rik en Marjolein proberen er altijd voor hun kinderen te zijn. Werk is secundair.

Nog een geluk, denkt hij wel eens, dat hij dochters heeft. En geen zonen. Die een-op-een-herkenning is hem bespaard gebleven. Ook dochters en vaders komen in conflict, dat ontloop je niet, maar met meisjes is toch sprake van een prismavertekening. Er zit een bocht in, voor zijn gevoel. Met meisjes kan hij beter omgaan. Ook omdat hij bij échte meisjesdingen kan zeggen: daarvoor moet je bij je moeder zijn. Een jongen was bijvoorbeeld gaan gamen. Dat had Rik moeilijk gevonden. Het equivalent van gamen bij meisjes is een druk sociaal verkeer met vriendinnen, de terreur van de telefoon en Whatsapp. Zaken waar hij ook specifieke opvattingen over heeft, en waarmee hij met zijn dochters in conflict komt. Maar met een zoon? Waarschijnlijk erger.

Met een zucht klappt Robin haar laptop dicht. 'Ik heb mijn huiswerk wel zo'n beetje af', zegt ze tegen wie het maar wil horen. 'Dit laatste schooljaar is het toch allemaal herhaling.'

Als niemand reageert, en ze ziet dat haar moeder wordt afgeborsteld door haar man, besluit ze hen te helpen door de tafel alvast te dekken.

Robins vader is een 'oerman'. Een term die ze heeft van mama. Hij zorgt voor je. Hij bouwt een huis voor je. Hij maakt alles met zijn eigen handen. Het zwembad, de sauna, de pergola. Dat vindt Robin stoer. Maar er zit ook een nadeel aan vast. Van dat voortdurende gesleutel aan een soort levensproject ziet ze op zich de schoonheid wel in, maar zelf zou ze liever in een kant-en-klaar-huis wonen. Want de dingen die hij maakt, gaan soms stuk. Of ze werken niet goed.

'Koop het toch nieuw in de winkel pap.' Dat weigert hij.

Dochters koop je ook niet in de winkel. Aan dochters bouwt hij langzaam. Met zijn eigen handen. Net als met de dingen rond de boerderij gaat dat soms goed, soms minder goed. Uitgangspunt is dat ze alles met elkaar bespreken. Daarbij probeert hij haar het gevoel te geven dat ze een gelijke is. Dat ze kunnen communiceren als volwassenen. Dit lukt alleen niet altijd. Tegen elk ouderlijk besluit gaat ze sowieso in. Zegt zij 'Waarom?' Zegt hij vervolgens nooit 'Daarom'. Er is ruimte voor het uitwisselen van argumenten. Maar uiteindelijk beslist hij. Op sommige onderwerpen zit de discussie dan ook muurvast.

Neem het drinken van alcohol. Daar is hij tegen. Ze kunnen er heel lang over praten, zij kan voorstellen aandragen, en hij wil er best over nadenken, maar het verandert waarschijnlijk niets aan zijn standpunt. 'Sorry, zo denk ik erover', zegt hij dan. 'Ik hoop dat jij ook zo gaat denken.'

Van het aanrecht heeft Rik wat schalen en bakjes met kleine, vegetarische gerechten gepakt. Hij brengt ze naar de tafel. Daarna vult hij een grote karaf met water. Als het gaat om drinken is hij onwrikbaar.

Hij is in staat om, zoals laatst tijdens een gezellige gezinsvakantie in een ver land, de boel erom te laten exploderen. 's Avonds aan tafel, in een openhartige ambiance, biechtte Robin plotseling op dat ze zich in Nederland de laatste tijd niet altijd heeft gehouden aan Riks alcoholregels. Afspraak was: af en toe experimenteren mag, maar het moet wel

een experiment blijven. Op het moment dat alcohol een onderdeel wordt van je leven, zo had hij haar al zo vaak voorgehouden, zodra het een gewoonte wordt, hebben we het over een verslaving. En daar, Robin, begint het wel op te lijken. Als jij elk weekend uitgaat, indrinkt bij vriendinnen en daarna shotjes in de disco bestelt.

'Dat accepteer ik niet,' zei hij. Robin: 'Pap, luister. (a) Toen we die afspraak maakten was ik nog maar veertien. Ik had niet de tegenwoordigheid van geest, die afspraak moet dus worden herzien; (b) In hoeverre is het geen experiment als ik wil kijken of het een vast onderdeel in mijn leven kan worden, want pap dat is het hele idee van een experiment en als ik dan besluit dat het geen onderdeel wordt, is het óók een geslaagd experiment; (c)

Wat wou je er eigenlijk aan doen als ik toch drink?' 'Geen drank meer voor jou.'

De avond was verpest. Daarvoor kreeg hij op zijn kop van Marjolein. In bed dacht hij: ben ik nog aan het opvoeden? Of ben ik mijn overtuigingen aan het opleggen aan een ander? Ben ik een ego die zijn zin wil hebben? Vragen, die hij zichzelf altijd wil blijven stellen. Kennelijk wil hij tot het laatste moment zijn invloed aanwenden voor iets wat hij problematisch vindt.

De volgende dag, toen ze in hun badpak aan het strand zaten en de rust was wedergekeerd, kon hij het ze vrij goed uitleggen. Ook hij heeft geworsteld met verleidingen en verslavingen, zo vertelde hij zijn dochters bedachtzaam. En natuurlijk denken alle ouderen dat de nieuwe generatie voor galg en rad opgroeit. Maar er zijn ook veel uitzonderingen. Waardevolle mensen zoals Robin en Ollie, die op de drempel staan om onderscheid te maken tussen wat slim is en niet slim. Waarom zou hij zich daar tegenaan bemoeien? Allemaal waar. Maar, zo sloot hij toch enigszins dreigend zijn uitleg af, hij zal blijven vechten voor zijn gelijk. Waarschijnlijk nog lang nadat ze de leeftijd van achttien heeft bereikt.

RIK LAUNSPACH (Arnhem, 1958) is schrijver, regisseur en acteur. Na de Toneelschool in Amsterdam speelde hij in series en films als *Bij Nader Inzien*, *In naam der Koningin* en *Van Speijk*. In 1993 won hij een Gouden Kalf voor zijn rol in *Oeroeg*. In dat jaar werd hem tevens de Arlecchino toegekend voor de meest indrukwekkende mannelijke, ondersteunende acteursrol. In 2005 speelde hij in de film *Manderlay*, naast onder andere Danny Glover en Willem Dafoe. Met zijn echtgenote en schrijfster Marjolein Beumer werkt hij nu aan scenario's. Launspach schreef drie romans. *1953* werd bekroond met de Zeeuwse Boekenprijs, en vormde de basis voor de speelfilm *De Storm* (2009). In 2011 volgde *Man meisjes dood* en in 2014 verscheen de romantweeluik *Deus/Rev*.

Als kind heeft hij zichzelf, zonder vader of kader, moeten leren verhouden tot verleidingen. Niemand legde hem ooit iets uit, hij kreeg regels opgelegd waarvan hij de zin niet snapte, maar werd wel hard gestraft. Op hem rust nu de taak om verder te gaan waar zijn ouders stopten.

‘Maar pap’, zegt Robin dan. ‘De dingen die jij belangrijk vindt, zijn anno 2016 helemaal niet belangrijk. Je bent antiek.’

Rik is dan rustig.

‘Op zich is verslaving geen ramp. Je zult het nog veel tegenkomen in je leven. Koffie, suiker, shoppen, sociale media. Het gaat erom hoe jij ermee omgaat. Als ik daar vertrouwen in heb, mag jij van je leven een groot experiment maken. Maar zolang ik niet weet wie de baas is, de verslaving of jij, moet ik iets doen. Omdat dat mijn taak is. Als ik jou een ruggengraat kan geven, iets waar jij je hele leven kracht aan kunt ontlenuen, ben ik geslaagd.’

Robin zucht dan diep. En zegt dat ze hem heeft begrepen.

Dat moet hij dan maar afwachten. Hij moet geduld oefenen. Geduld heeft hij niet veel. Gelukkig is hij in één ding erg goed. Hij sleutelt graag aan dingen. Eindeloos. Ook aan auto's. Hij is dan helemaal Zen. Zo komt het regelmatig voor dat hij een zeer moeilijk bereikbaar schroefje moet losdraaien. Een schroefje onder het spatbord, een plek waar geen ruimte is voor ratel of dop. Hij kan er alleen met een kleine steeksleutel bij. Op de tast moet hij kleine slagjes maken, van vijftien graden maximaal, waarbij de sleutel niet uit zijn vette handen in de onbereikbare carterbak mag vallen. Maar moeiteloos, met een oosterse rust, erkent hij de noodzaak. Het moet. Zonder het te kunnen zien. Hij moet *voelen*.

Z eten omelet met spinazie en linzensalade. ‘Heel lekker mam.’

Ollie vertelt over haar geschiedenisles van vandaag. Tot verbazing van de hele klas had de docent voorgesteld om met zijn allen op de grond te gaan zitten. Om eens tot rust en zelfinzicht te komen. Om samen te mediteren. Ollie vond het maar belachelijk. Robin is het roerend met haar eens.

‘Zo wil je toch geen les krijgen?’

‘Het heeft niks met geschiedenis te maken.’

‘Misschien is meditatie wel belangrijker dan geschiedenis’, zegt Rik.

Ollie's afzetten tegen de meditatiele verbaast hem. Tenslotte volgt ze in haar vrije tijd met Marjolein met plezier een cursus Zen-meditatie. ‘Niet dat ik zo'n groot beoefenaar ben, maar als de hele wereld zou mediteren, zou de geschiedenis er vast een stuk mooier uit zien.’

‘Maar pap, als elke leraar dit doet, zou niemand

meer een toets halen.’

‘Ollie, jij doet zelf aan meditatie. Juist jij zou het nut moeten inzien.’

‘Een geschiedenisleraar is daar niet voor opgeleid.’

Ollie kan hard en impulsief oordelen. Een dag later komt ze meestal wel tot inkeer, maar Rik is bang dat ze met deze eigenschap vroeg of laat ernstig in de problemen gaat komen. Want hij herkent er een aantal dingen in waar hij zelf mee worstelt. En hij schaamt zich een beetje dat

‘De dingen die jij belangrijk vindt, zijn anno 2016 helemaal niet belangrijk. Je bent antiek’

ze dit misschien van hem zou hebben geërfd. Ze moet, net als hij, gaan ondervinden om soms afstand te nemen van haar gevoelens, en leren dat ze zich er niet meer zo door moet laten overmannen. Want dat gebeurt nogal eens.

Zo had een vriendin laatst lacherig tegen een andere vriendin gezegd dat Ollie er een beetje raar bijliep. Dat was niet zo, maar Ollie ging meteen de confrontatie aan. Daarin lijkt ze dus op haar vader. Die kan ook niet tegen geroddel achter zijn rug. Maar hoe boos hij zich ook kan maken, hij handelt niet meer zo impulsief. Hij is door schade en schande (iets) wijzer geworden. ‘Mensen roddelen nu eenmaal’, zei hij. ‘Je bent er nu toevallig achter gekomen, maar

misschien gebeurt het wel veel vaker. Niet druk om maken. Wees trots op hoe je eruit ziet. Ik voel me bijvoorbeeld fijn in de kleren die ik draag.’

‘Dat is anders, pap. Niemand vindt het interessant hoe jij erbij loopt. Jij gaat nog in je overall naar een filmpremière.’

‘Het komt inderdaad wel eens voor dat ik geen zin heb om een smoking aan te trekken, of hoe dan ook geen zin heb in een première, maar...’

‘Onbegrijpelijk. Maar goed, ik zit in een klas met meiden en...’

‘Daar moet je mee om leren gaan. Misschien moet je wat milder naar je vriendinnen kijken. Dat zijn ook allemaal hormonenbommen die last hebben van een instabiel zelfbeeld. Net als jij.’

Aan tafel gaat het inmiddels niet meer over de geschiedenisleraar van Ollie, maar over de haar niet minder beruchte biologieleeraar. Beide meiden beginnen al te griffelen als zijn naam valt. Marjolein schiet in een proestlach, en Rik grijpt in.

‘Niet aan tafel.’

‘Het gaat niet over poep, pap.’

‘Dan ben ik benieuwd.’

‘Nou in de les hadden we het dus over spermproductie gehad en toen zei hij: *okay, next picture*. Iedereen moest lachen, behalve ik. Ik had het niet door. Toen zei hij: *you guys are giving me a hard time. O! Not that kind of a hard time*. En toen snapte ik hem. Ik moest zo lachen!’

Rik: ‘Het ergste is nog dat je moeder het hardst lacht.’

‘Sorry schat.’

‘Ik vind het ook best leuk hoor.’

Als het gaat over seks, drugs en rock 'n roll, en *hij* mag kiezen, doe hem dan maar die seks. Want er zijn veel dingen die zijn dochters niet mogen, maar er is één ding waar hij heel erg voor is. En dat is vroeg beginnen met seks. Seks is gezond en spannend. En anders dan drugs en alcohol levert seks, zolang je het maar veilig doet en niet tegen je zin, geen gevaar op. Toen hij deze visie al lang geleden met zijn dochters deelde, viel hun mond open. Vaders van vriendinnen trekken op dat vlak juist de teugels aan, omdat ze niet willen dat hun kleine meid groot wordt. Maar deze vader bleek er niet alleen open in te zitten, hij stimuleerde het zelfs. Ga maar, zegt hij, doe maar. ‘Hopelijk beleven jullie er meer lol aan dan aan die bierketen en zuipcaravans hier op het platteland.’

Vorig jaar deelde Robin vanuit het niets mee dat ene ‘Niels’ bleef slapen.

Marjolein voelde zich overvallen, wist niet goed wat te zeggen. Wie was die Niels dan? En had ze echt wat met hem en was het wel een goeie jongen? ‘Rik? Wat vind jij?’

‘Doen.’

Rik met zijn drie vrouwen.

Ollie in Turkije, 2012.

'Het ergste is nog, dat je moeder het hardste licht'

Soms eet hij met vrienden. Die zijn ook allemaal vader. Ze leiden andere levens dan hij, met misschien wat meer afstand tot hun kinderen. Dan roept Rik dat hij een vader wil zijn 'zoals moeders voor hun moederschap hebben gekozen'. Vanuit een diep bewustzijn, 'een grotere betrokkenheid dan klassieke vaders' tonen. O, zeggen zijn vrienden dan. Hoe ziet hij dat precies voor zich? En hoeveel tijd is hij ermee kwijt? Dat zijn nog de invoelende reacties. 'Je streeft een utopie na,' zei iemand. De eerste twee jaar heb je misschien iets in de melk te brokkelen, daarna is het voorbij. De levens van je kinderen voltrekken zich autonoom.

Zo brengen ze hem aan het twijfelen. Oké, geeft hij toe, opvoeding is geen wetenschap. En toch is hij ervan overtuigd dat veel problemen de wereld zijn uit te helpen als we allemaal opvoeding serieus zouden nemen. We werken al dertigduizend jaar lang samen, maar dat samenwerken is vooral gericht op materie. Spiritueel gezien is er maar bitter weinig vooruitgang geboekt. We gaan laconiek met kinderen om. Als hij de president van Nederland zou zijn, is het eerste wat hij zou doen een Ministerie van Opvoeding oprichten. Op het Oost Duitse af.

Na zo'n etentje, in de boezem van zijn gezin, moet hij erkennen dat zijn vrienden een punt hebben. Dat hij er niet zo gewichtig over moet doen. Dat wat zijn dochters aan het worden zijn, is hún verdienste. Niet die van hem.

Zijn eigen vader, planoloog van beroep, kende een nog veel sterkere, werkelijk gestoorde drang om de wereldproblematiek op te lossen. Die stuurde aan de lopende band ingezonden brieven naar kranten. Die opwinding kent Rik ook, maar om te voorkomen dat hij een zonderling wordt, moet zijn passie een vorm krijgen. Misschien moet hij er een boek over schrijven. Sinds hij het acteren op een laag pitje heeft gezet, heeft hij al drie dikke boeken geschreven. Zijn eerste, over de Watersnoodramp, was een doorslaand succes. Daarna volgde een roman in tweeluik over

vaders en zonen en overerving: *Deus/Rex*.

Uit *Deus/Rex* stijgt geen rooskleurig beeld op van vaders. Ene Reinhart, de vader van Deus en de grootvader van Rex, is gemodelleerd naar Riks eigen vader. Een dominante, gevoelsarme man, die zijn zoon negeert en kleineert. Het levert een stuurloze zoon op. Hij belandt in de drugshandel. Wat mogelijk nog triester is: als Deus ouder wordt, gaat hij op zijn vader lijken. Een triestheid die besloten ligt in het leven, en die voor rationele geesten als Rik moeilijk is te accepteren. *Deus/Rex* mag van hem worden gelezen als een pleidooi voor actief ouderschap. Een oproep aan mensen om zichzelf niet alleen maar te reproduceren als pleziertje, maar om werkelijk na te denken over het bestaan van je kinderen.

Hoe, zo vraagt Rik zich vaak af, zouden we ervoor staan als we anders tegen kinderen aan kijken? Als iets meer dan alleen maar een biologisch proces, en wat amorfe emoties. Wat nu als de aarde ervan afhangt? Hebben we over veertig jaar het eindpunt bereikt omdat we onze kinderen niet goed hebben opgevoed? Met die gedachte schreef hij *Deus/Rex*. Hij wil laten zien hoe opvoeding misgaat, en tot

welke rampen het kan leiden. Als een lezer denkt: had die Reinhart of die Deus het maar anders aangepakt, dan is Rik tevreden.

In de jaren waarin hij aan de boeken werkte, heeft Rik zich ondergedompeld gevoeld. Hij leefde het leven van Rex, en van Deus. Dat moet ook, een boek gaat niet vanzelf zweven. Een goed boek is niet maakbaar, net als goed vaderschap. Het is loslaten. Afwachten wat je terugkrijgt. Maar optimisme? Kinderen als Deus en Rex en Robin en Ollie laten zien dat sommige dingen niet maakbaar zijn. Nu hij dit beter inziet, is hij als vader minder onrustig. Nu hij zijn eigen jeugd beter begrijpt, kan hij verder met zijn dochters. Niet dat hij de illusie heeft dat hij ze ooit zal snappen. Omdat het vrouwen zijn, maar ook omdat ze autonome mensen aan het worden zijn. Andere mensen dan hij, gelukkig. Hij maakt zich al minder zorgen, kan meer genieten. Van hoe ze zichzelf aan het maken zijn. Hij wil leren om simpelweg achterover te leunen.

Hij neemt een hapje van de linzen, luistert intussen zwijgend naar de gesprekjes aan tafel. Hij legt zijn lepel neer. Leunt dan achterover, zucht onzichtbaar.

Het is allemaal begonnen met ja te zeggen tegen een kind. Het heeft lang geduurd voordat hij dat durfde. Hij realiseerde zich dat als hij ja zei, hij het radicaal anders ging doen dan zijn vader en moeder. Maar er was ook nog een stille wens. Hij wilde liever geen zoon. Niet een zoon die op hem leek. De angst dat hij zijn genenpakket zou overdragen op een zoon, en moest dealen met een dominante, onhanteerbare jongen. Dan zou hij zichzelf hebben gereproduceerd. Of erger: zijn vader. Het was billenknippen bij de zwangerschap.

Het was 1998, het jaar van de geboorte van kleine Robin. Ineens zaten ze met een kleintje op een woonboot. Als acteur had hij al een Gouden Kalf op zak, hij werd regelmatig gevraagd voor series en speelfilms. Marjolein en hij gingen op in hun beider succesvolle bestaan in de Amsterdamse filmwereld. Maar hij beseftte inmiddels ook een acteur van veertig te zijn, in een leeftijdscategorie waar het werk niet voor het oprapen ligt. Hij werd afhankelijk van castingbureaus. In castings is hij nooit goed geweest. Als ze belden, zei hij: kijk maar naar mijn eerdere films. Kwam nog eens bij dat hij zich begon te vervelen op de sets. Hij bemoeide zich tegen de regie en montage aan. Dat leidde tot conflicten. En toen was er Robin. En Ollie. Marjolein stopte met acteren.

Ook hij besloot er maar eens mee te stoppen. Hij wilde niet meer voortdurend een rol in anderen verhalen spelen; het werd zijn streven zélf de

regie te voeren. Dat deed hij door twee toneelgezelschappen op te richten, en door literatuur en scenario's te schrijven. Hij creëerde een wereld waarin hij het, meer dan voorheen, voor het zeggen heeft. En passant lukte het hem tevens grip te krijgen op andere dingen in zijn leven. Want ineens beseftte hij: ik ben niet meer gebonden aan Amsterdam. Schrijven, dat kan ik overal! We kunnen overal gaan wonen, ver van de grote stad waar de meisjes elke dag gevaren lopen. We kunnen gaan varen, we kunnen reizen. *Ik kan mijn dochters zelfles gaan geven*.

Hij kon, kortom, de regie over zijn rol als vader gaan voeren. Het werd een van de moeilijkste rollen die hij heeft moeten spelen. Al spreekt hij liever niet van een rol, maar van een opdracht.

Toen het gezin nog in Amsterdam bij de Overtoom woonde – Robin en Ollie waren inmiddels negen en zes – organiseerden Marjolein en hij in de buurt van Deventer zomerkampen voor kansarme kinderen uit Amsterdam West. Op een dag kwam op een landgoed bij de IJssel een gebouw vrij. De mogelijkheid deed zich voor het te huren. Het was een kans om weg te gaan uit Amsterdam.

'Als het niet bevalt, kunnen we altijd terug,' zo bracht hij het voorzichtig in zijn gezin. Marjolein zag het wel zitten, de kinderen niet zo. Vooral Robin begreep het niet. Haar vader speelde op dat moment in *Van Speijk*, een politieserie die werd opgenomen in Amsterdam. Terwijl ze eigenlijk naar school moest, mocht ze met hem mee naar de set, waar ze haar ogen uitkeek. De filmwereld was, en is nog steeds, een droom voor ze. De feestjes, de premières, de bekende mensen. Nog altijd moet hij ze uitleggen dat hij acteren echt wel leuk vond. Al die aandacht die je krijgt door een beetje raar te doen voor een camera, wat au fond acteren is, en daar nog worden betaald ook. En toch had hij het wel gezien. Hij liep tegen de vijftig.

Normaal doen werd voor hem de norm, en dat wilde hij ook zijn dochters proberen bij te brengen. De rust van het platteland zou daar vast bij helpen.

Hij liet het woord 'verhuizen' niet vallen.

Hij dacht: we doen het in etappes.

'Waar gaan we heen pap,' vroegen ze toen de verhuiswagen vertrok.

'Gewoon, op kamp. Zoals elke zomer, weet je wel?'

Uiteindelijk woonden ze vier jaar op het landgoed.

In 2009 publiceerde hij zijn eerste boek, *1953* getiteld. Het werd een kaskraker. Marjolein en hij keken elkaar aan. Wéér een kans. Het leven achter de IJssel beviel hen zo goed dat ze met de boekroyalty's op zak op zoek gingen naar een boerderij. Het werd een renovatieproject bij Zutphen. Voor

de twee meiden was er toen definitief geen weg meer terug naar Amsterdam, het mekka van glitter en glamour, de stad waar het volgens hen allemaal gebeurde. Ze moesten zich aanpassen aan de wil van hun ouders. .

Voor de twee meiden was er toen definitief geen weg meer terug naar Amsterdam. Het mekka van glitter en glamour, de stad waar het volgens hen allemaal gebeurde. Ze konden niets anders doen dan zich aan hun vaders wil aanpassen. Nee, ze voegden zich.

'Het is hier fijn hoor,' zei Robin een keer. 'Een enorme tuin en een trampoline en een zwembad. Maar dat kunnen we toch ook in Blaricum vinden?'

De schalen en borden zijn leeg, het eten was heerlijk, en de sfeer was goed. Robin en Ollie raken niet uitgepraat over koetjes en kalfjes. Rik kan er zijn hoofd niet bij houden. Met één vraag stuurt hij het gesprek de gewenste kant op. 'Wisten jullie dat we hier nu vijf jaar wonen. Het bevalt goed toch?'

Ollie: 'Ik had het niet echt door toen we hier kwamen.'

Robin: 'Hoe denk je dat dat kwam, Ollie? We gaan "even" een jaartje op vakantie, zei papa... ja, ja. Heb ik wel eens gezegd dat we alles met onze vader kunnen bespreken? Dat neem ik bij deze terug.'

Marjolein: 'Na een jaar belde de Daltonschool in Amsterdam. Komen jullie nog terug? Toen twijfelde ik. Ik was als de dood dat we ons plekje kwijtraakten.'

Rik: 'Ik was ook niet zo zeker van mijn zaak. Ik wilde jullie eerst eens de stad uit hebben. We zouden het een jaartje aanzien en dan, op slinkse wijze... Wisten jullie dat mijn eigenlijke

plan nog veel verder ging? Ik heb er enorme ruzie met mama over gehad, maar ik wilde het liefst de wereld rondvaren.'

Marjolein: 'Ik was woedend. Hoe kun je je kinderen eerst onthechten, en als ze dan elders nauwelijks geard zijn, vervolgens met ze op een boot stappen?'

Robin: 'Wat voor kinderen had je dan gehad, pap? Niet sociaal, onthecht...'

Ollie: 'Precies!'

Robin: 'We hadden niet met leeftijdsgenoten kunnen omgaan.'

Rik: 'Of je was juist mateloos populair. Omdat je overal in de wereld geweest was. Trinidad, de Seychellen, Paaseiland, Galapagos...'

Robin: 'Reizen kan ik altijd nog. Hier moet ik met het groepjesdenken omgaan. We zouden niet functioneren als normale mensen.'

Rik: 'Hoe erg is dat?'

Robin: 'Erg.'

Ollie: 'In Zutphen, waar Robin en ik naar school gaan, moeten we ons aanpassen. Ze kijken raar als je Dr. Martins-schoenen draagt of een hoge seventiesbroek. Dan ben je een hipster. Je bent hockey of hipster.'

Marjolein: 'Stel nou dat jullie vader zijn zin had doorgezet, en met ons een wereldreis had gemaakt. Dan had hij onderweg jullie zelf lesgegeven, zoals hij dat kan. Dan waren jullie van die groepjesstress verschoond gebleven. Daar had je ver boven gestaan. Jullie waren vrije geesten geweest, heel creatief...'

Robin: '...dan hadden we op papa geleken.'

Als Marjolein op punt van vertrek staat en haar spullen bij elkaar zoekt, heeft Rik haar tas al zien liggen. Hij helpt haar in haar jas. Hij overhandigt haar de autosleutels. Vraagt of hij nog iets anders kan doen om haar op weg te helpen. Tenslotte rijdt ze vanavond in een auto die hij net heeft gerepareerd.

'Het gasgeven is misschien even wennen.'

Als ze samen de keuken hebben verlaten, en achterlangs de woonboerderij naar de wagens lopen, ruimen Robin en Ollie de vaatwasser in.

'We willen dat het netjes is hier.'

'Het is al rommelig genoeg rond de boerderij.'

'Niels vindt opruimen helemaal niet belangrijk.'

'Robin heeft een vriend. Wie had dat ooit gedacht?'

'En jij kunt het goed met hem vinden, hè?'

'Dus?'

'Hij lacht om alles van jou, heel irritant.'

'Dan kun je beter een type als papa hebben.'

'Pap is geen lachebekje.'

'Maar wel een galante man, die voor zijn vrouwen zorgt. Wezenlijk zorgt.'

'Zo'n man ben ik nu gewend. Naar zo'n man ga ik op zoek.'